

ПРИЕДИЛЕ
GOOD WIVES AND WARRIORS

МИТОПЕДИЈА

ЕНЦИКЛОПЕДИЈА
МИТСКИХ СТВОРЕЊА
И ЧУДЕСНИХ ПРИЧА О ЊИМА

Превела
Дијана Радиновић

— Laguna —

САДРЖАЈ

Увод: Митски свет	7
Мапа света	8

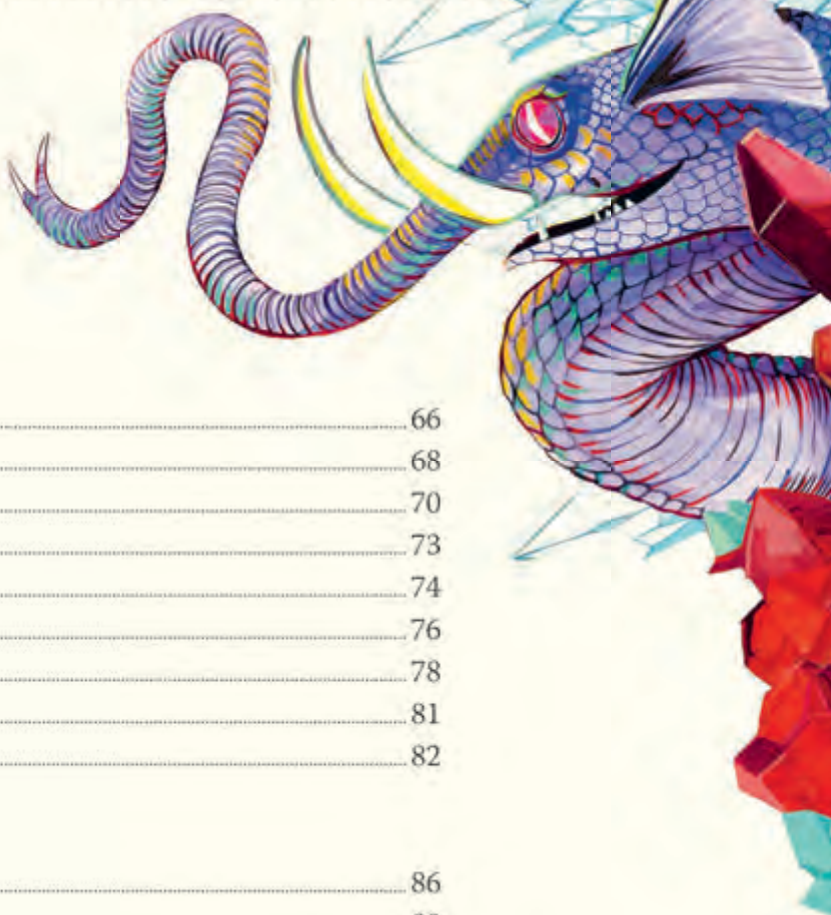
СЕВЕРНА И ЈУЖНА АМЕРИКА

Кецалкоатл	12
<i>Како је Кецалкоатл створио људе</i>	14
Мопингвари	16
Мишабу	19
<i>Мишабу и њихов</i>	20
Ауисотл	23
Громовита птица	24
<i>Громовића њихица и кит</i>	26
Енкантадо	29
Гавран	31
<i>Гавран доноси светлост</i>	32
Аун пане	35
<i>Аун њане и мост</i>	36

ЕВРОПА

Пегаз	41
<i>Рођење Пегаза</i>	42
Химера	45
Кербер	46
<i>Кербер и Херакле</i>	48
Зилант	51
<i>Принцеза и зилант</i>	52
Базилиск	54
Кракен	57
Рататоск	59
Фенрир	60
<i>Фенрир у ланцима</i>	62

АФРИКА

Ананси.....	66
<i>Ананси и куйија с йричама</i>	68
Гротсланг.....	70
Њами Њами.....	73
Олитјау.....	74
Анубис.....	76
<i>Анубис йрави йрву мумију</i>	78
Бастет.....	81
<i>Бастей, Ра и Айей</i>	82

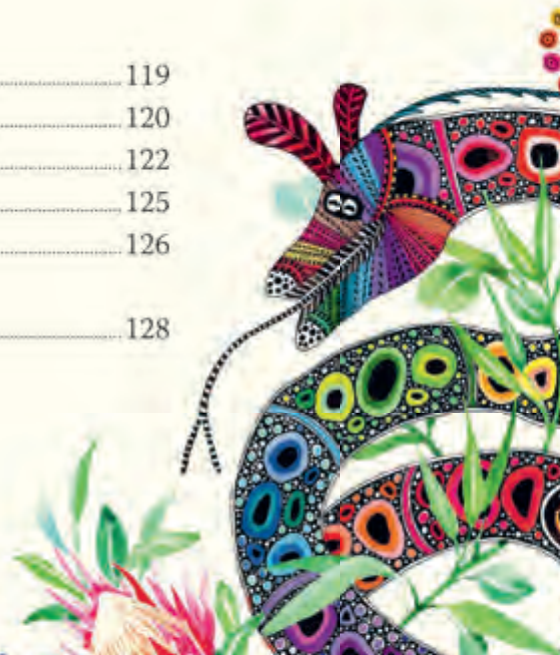

АЗИЈА

Птице рок.....	86
Дугина риба.....	89
Јети.....	91
Фенгхуанг.....	93
Шенлонг.....	94
<i>Змајски бисер</i>	96
Ѓилин.....	98
Баронг.....	101
Кураге-но-хинотама.....	103
Тануки.....	105
<i>Танукијев чајник</i>	106
Цучигумо.....	108
Каваусо.....	111
Кумихо.....	113
<i>Прича о сесйри лисици</i>	114

АУСТРАЛИЈА И ОКЕАНИЈА

Тидалик.....	119
<i>Тидалик и йойой</i>	120
Дугина змија.....	122
Абаја.....	125
<i>Абаја и сйарица</i>	126
Изрази захвалности.....	128

МИТСКИ СВЕТ

Митови и легенде су древне традиционалне приче које се усмено преносе од једне до друге особе, и то с колена на колено.

У њима се говори о тајанственим и чаробним бићима која живе међу нама. Нека од тих бића имају облик нама познатих животиња, на пример зечева, коња или веверица, али се одају тиме што говоре, што мењају обличје, бацају чини или одједном циновски порасту. Друга имају необичан облик и лако су уочљива попут змајева и једнорога, смртоносног отровног базилиска или циновске Дугине змије што воли воду.

Зашто се ове приче причају? Неке нас упозоравају на страшне немани као што је гротсланг, пола змија, пола слон, док нас друге просто забављају – као, на пример, прича о танукију који се претвара у чајник. Уз то, ове дивне приче често објашњавају како је нешто настало: како је громовита птица створила олују или како је паук Ананси донео људима приче.

Свет митских створења је стога свет мистерија и магије. Ова ће вас енциклопедија као водич повести по свету да откријете та чудесна бића и њихове чаробне приче.

НАШ

МИТСКИ СВЕТ

ТИХИ
ОКЕАН

СЕВЕРНА

И ЈУЖНА АМЕРИКА

СЕВЕРНИ
АТЛАНТИК

ЈУЖНИ
АТЛАНТИК

СЕВЕРНА И ЈУЖНА АМЕРИКА

Са ова два континента што се пружају од Арктика на крајњем северу, па преко екватора до Патагоније на крајњем југу стижу нам митска чудовишта из амазонске џунгле, моћне божанске животиње староседелаčkih народа, као и прелепе приче о настанку света.

КЕЦАЛКОАТЛ

*Пернаџа змија, бої свейлосџи и вејџра
који је сџворио људе*

Према астечком миту, у давна, давна времена први бог Ометеотл створио је себе ни из чега. Ометеотл је био и добар и зао, и светлост и мрак, и мајка и отац. Имао је четворо деце, такође богове, а најбољи и најскромнији међу њима био је Кецалкоатл, перната змија.

Кецалкоатл је бог светлости, зоре, ветрова и запада, заштитник уметности, науке, књига и учења. Сваког јутра изводи сунце из подземног света, где оно одлази ноћу, како би могло поново да изађе.

Кецалкоатл је дао људима кукуруз и научио их како да обрађују земљу и узгајају га. Дао им је и календар. Увек брине о људима и штити их од опасности. То је зато што их је управо он створио након што су сви претходни светови и сви људи на њима уништени...

КАКО ЈЕ КЕЦАЛКОАТЛ СТВОРИО ЉУДЕ

У почетку је први бог Ометеотл имао четворо деце. Били су то Кецалкоатл, бог светлости, Тескатлипока, бог таме, Уцилопочтли, бог рата, и Шипетотек, бог земљорадње и пролећа.

Ови богови су створили друге богове и дивовског крокодила Сипактлија. Али Сипактли је прогутао све остало што су створили. Стога су га Кецалкоатл и Тескатлипока уловили и раскомадали. Његова глава је постала небо, тело Земља, а реп подземни свет. Потом су богови створили прве људе, расу дивова. Али Тескатлипока, који се непрестано борио са Кецалкоатлом, у бесу је послао јагуаре да поједу све дивове.

Богови су покушали поново и овог пута су створили мање људе. Али након још једне свађе, Тескатлипока је све људе претворио у мајмуне.

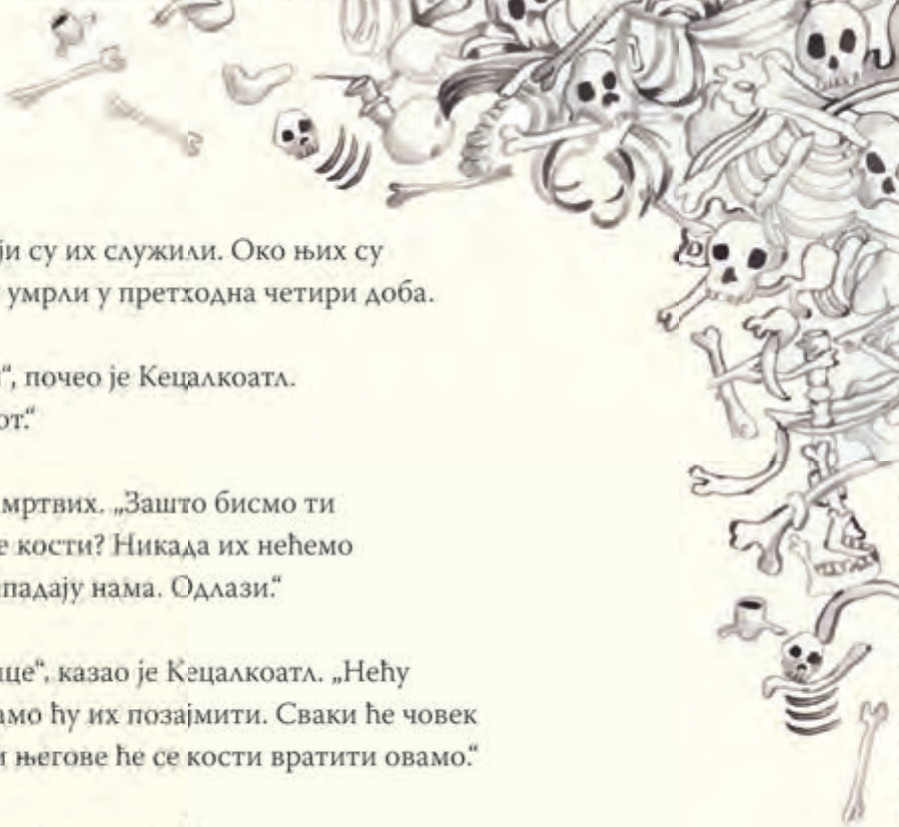

Кад су покушали трећи пут, Тескатлипока је побегао са Шочикецал, женом бога кише Тлалока. Тлалок се толико расрдио да је створио ватрену кишу и спалио и људе и Земљу у пепео.

Четврти пут Тескатлипока је задиркивао богињу воде Чалчиутликве, а она се расплакала проливши бујицу крвавих суза и потопила свет.

Пети пут је бог Кецалкоатл одлучио да оживи све људе из претходних доба. Замолио је Солотла, псоглавог бога чувара сунца, да га одведе у краљевство мртвих. Кад су стигли, затекли су краља и краљицу мртвих како седе на својим престолима, окружени пауцима,

слепим мишевима и совама, који су их служили. Око њих су лежале кости свих људи који су умрли у претходна четири доба.

„Дошао сам да узмем ове кости“, почео је Кецалкоатл.
„како бих повратио људе у живот.“

„Не!“, рекла је краљица мртвих. „Зашто бисмо ти дали наше драгоцене кости? Никада их нећемо оживети, а оне припадају нама. Одлази.“

„Не брини, краљице“, казао је Кецалкоатл. „Нећу украсти кости, само ћу их позајмити. Сваки ће човек на крају умрети и његове ће се кости вратити овамо.“

„Добро“, на то ће краљ мртвих. „Можеш да узмеш кости, али мораш најпре нешто да урадиш. Узми ову шкољку и одсвирај ми нешто лепо.“ Пружио му је обичну шкољку у коју није могло да се свира и злобно се насмешио јер је био сигуран да је задатак немогуће извршити.

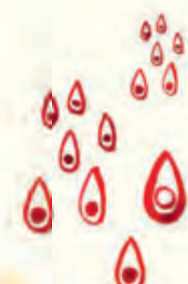
Кецалкоатл је уто позвао црве и пчеле да му помогну. Црви су прогризли рупе у шкољки да могу да се произведу различити тонови. Пчеле су улетеле унутра и стале да зује, а из шкољке се зачула прелепа музика. Краљ и краљица мртвих су побеснели, али су му предали кости, па су Кецалкоатл и Солотл пошли натраг у горњи свет.

Међутим, краљ и краљица мртвих тад су наредили слугама да ископају јаме по подземљу и спрече Кецалкоатла да оде. Он је упao у једну јаму и све су му се оне кости поломиле. Ипак, купио је комаде, а Солотл му је помогао да изађе из јаме и напослетку су побегли.

Кецалкоатл је потом однео кости богињи змија Сијуакоатл. Она их је самлела и помешала са капима Кецалкоатлове крви и из њих су настали људи. Ти су људи живели на петом свету, оном који постоји и данас. Кад им је Кецалкоатл пренео своја знања, претворио се у Даницу, јутарњу звезду, и отишао да живи на небу.

МАПИНГВАРИ

Једнооко и двоусно чудовиште из џуніле

Према локалним предањима, амазонским прашумама тумара црвенкаста звер налик медведу: чудовишни мапингвари. Иако је огроман, спретан је и полако се и нечујно провлачи кроз растиње, па ако и јесте у близини, ретко ће се чути. Међутим, може да се намирише јер се из његовог чупавог крзна шири одвратан смрад белог лука, балеге и трулог меса.

Ако неко и успе да га види, мапингвари изгледа застрашујуће. Има једно огромно око наспред чела, моћне чељусти и дугачке канце на стопалима окренуте уназад. Кад угледа човека, пропне се, уздижући се до два метра висине, и открије друга разјапљена уста са оштрим зубима наспред стомака!

Зову га још и звер која риче због језиве рике од које се крв леди у жилама. Кожа му је под крзном прекривена рожнатим плочицама као код крокодила, и ни меци ни стреле не могу да је пробију. Неки кажу да је мапингвари биљојед, али прича се и да хара селима и прождире краве. Ретко напада људе, али лако може да убије свакога ко му се нађе на путу.

Међутим, мапингвари има једну слабост: мрзи воду. А у прашуми има безброј река, потока и језераца, који га заустављају. Све док је између вас и звери нека вода, безбедни сте!

МИШАБУ

Чаробни зец који је поново створио свет

Алгонквини, канадски староседеоци, имају мноштво прича о Мишабуу, великом зецу. Мишабу је давалац живота, творац људи и владар јелена и рибе. Он је дух излазећег сунца и владар ветрова, времена и ваздуха. Он је бог изума и зна све што се може знати.

Нико не зна где Мишабу живи. Неки кажу да је његов дом једно острво у Великим језерима, а неки кажу да је то ледени брег у Северном леденом океану.

Према другима, Мишабу живи на небу или далеко на истоку, где излази сунце. Мишабуов отац је западни ветар, а његова мајка је зора, месечева ћерка.

Пре много година Мишабу је створио свет какав данас знамо, након што је претходни уништен у великом потопу...

МИШАБУ и ПОТОП

Према једној причи, велики зец Мишабу, господар свих животиња, пошао је једног дана у лов са својим чопором дресираних вукова. Вукови су потрчали напред, сви заједно улетели у језеро и нестали под водом. Мишабу се зачудио јер се то никада пре није догодило. Пошао је за вуковима у језеро да их потражи, али вода је почела да расте око њега све више и више, силовито је надирала на све стране и поплавила цео свет.

Кад се вода смирила, копна није било нигде на видику.

Мишабу је желео да поново створи свет, али иако је био моћан, није могао да га створи ни из чега.

Било му је потребно мало земље да од нечег почне, па је позвао остале животиње да му помогну.

Високо на небу изнад њега је летео гавран. „Гавране!“, повикао је Мишабу. „Лети преко воде и тражи копно, па ми донеси мало земље како бих могао поново да створим свет.“ Гавран је летео и летео тражећи копно својим оштрим очима, али је видео само воду, па се вратио код Мишабуа без ичега.

Мишабу се онда обрати видри. „Видро“, нареди јој он, „пливај брзо и далеко преко океана и нађи ми копно, па ми донеси мало земље како бих могао поново да створим свет.“ Видра је истог тренутка отпливала. Али колико год да је плувала, нигде није успела да нађе земљу. После много времена и она се вратила празних руку.

Уто до Мишабуа доплива бизамска пацовчица. „Ја могу да ти помогнем“, казала је. Заронила је дубоко испод таласа, на само дно, до муља старе Земље. Канцама је заграбила прегршт муља и отпливала натраг на површину, где ју је чекао Мишабу.

Мишабу је узео муљ у шапе и својом магијом га претворио у острво, које је затим поставио у океан. Острво је почело да расте претворивши се у огромно копно са планинама и долинама, рекама, ливадама, травом и дрвећем. Али дрвеће је било суво, није имало грање, само голо дебло.

Мишабу је онда узео свој чаробни лук, па из њега одапео стрелу у једно стабло. Стрела се претворила у грану која је одмах олистала. Мишабу је наставио да испаљује стреле, па је свако дрво добило грање пуно лишћа, цвећа и плодова. Нови свет је био лепши, бујнији и зеленији од старог.

Мишабу се потом обратио пацовчици и запресио је. Она је пристала, па су живели срећно, а њихова деца су била први људи. Њих двоје су створили читаву људску врсту, која се раширила по целом новом свету који је Мишабу направио.

Од тог дана Мишабу је увек помагао својој деци, људима. Дао им је сликовно писмо и исплео им мреже да њима лове рибу. Посећивао их је у сновима и шапутао им где су најбоља места за лов и риболов. И сваки дан је доносио сунчеву светлост да људи могу да се крећу, граде домове, лове, скупљају храну и живе у срећи.

АУИСОТЛ

Смртионосни воденѣас шиѣо ѣрождуре очи

Према астечким предањима, ауисотл вреба у језерима и барама око великог града Теночтитлана. Ова опасна звер личи на мешанца пса и видре. Крзно му је црно, а праменови длаке штрче му као шиљци (његово име значи „шиљато водено створење“). Има оштре зубе, и јаке канце, а на крају дугачког црног репа има руку сличну људској. И управо њом хвата свој плен – неопрезне рибаре.

Ауисотл је чувар вода и штити рибе које тамо живе.

Кад неки рибар приђе води, ауисотл доплива до њега испод површине, па пружи свој застрашујући реп са шаком и шчепа га за чланак. Онда га повуче под воду да се утопи, а затим прождере своје омиљене делове несрећне жртве: очне јабучице, зубе и нокте.

Понекад ауисотл шчепа и друге жртве, па је угрожен свако ко стоји преблизу воде. А ако је баш гладно, ово лукаво створење се сакрије и почне да плаче исто као беба. Кад људи дођу до реке да потраже дете, ауисотл их зграби.

Ипак, постоји зрно утехе за те несрећнике што су тако бедно скончали. Пошто су се утопили, њихове душе одлазе да живе са Тлалоком, богом кише и воде, у топлотом и сунчаном рају Тлалокану, где је увек пролеће.